

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سیر هنر در تاریخ (۲)

دوره پیش‌دانشگاهی

رشته هنر

شماره درس ۱۴۲۷

ذکرگو، امیر	۷۰۹
سیر هنر در تاریخ (۲) / مؤلف: امیر ذکرگو. - تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۱.	س ۹۳۵ / ۱۳۹۱
۱۷۸ ص. : مصور. - (آموزش دوره پیش‌دانشگاهی؛ شماره درس ۱۴۲۷)	
متون درسی رشته هنر دوره پیش‌دانشگاهی.	
برنامه‌ریزی و نظارت، بررسی و تصویب محتوا: کمیسیون برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی رشته هنر دوره پیش‌دانشگاهی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش وزارت آموزش و پرورش.	
۱. هنر- تاریخ. الف. ایران. وزارت آموزش و پرورش. دفتر برنامه‌ریزی و تألیف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش. ب. عنوان. ج. فروست.	

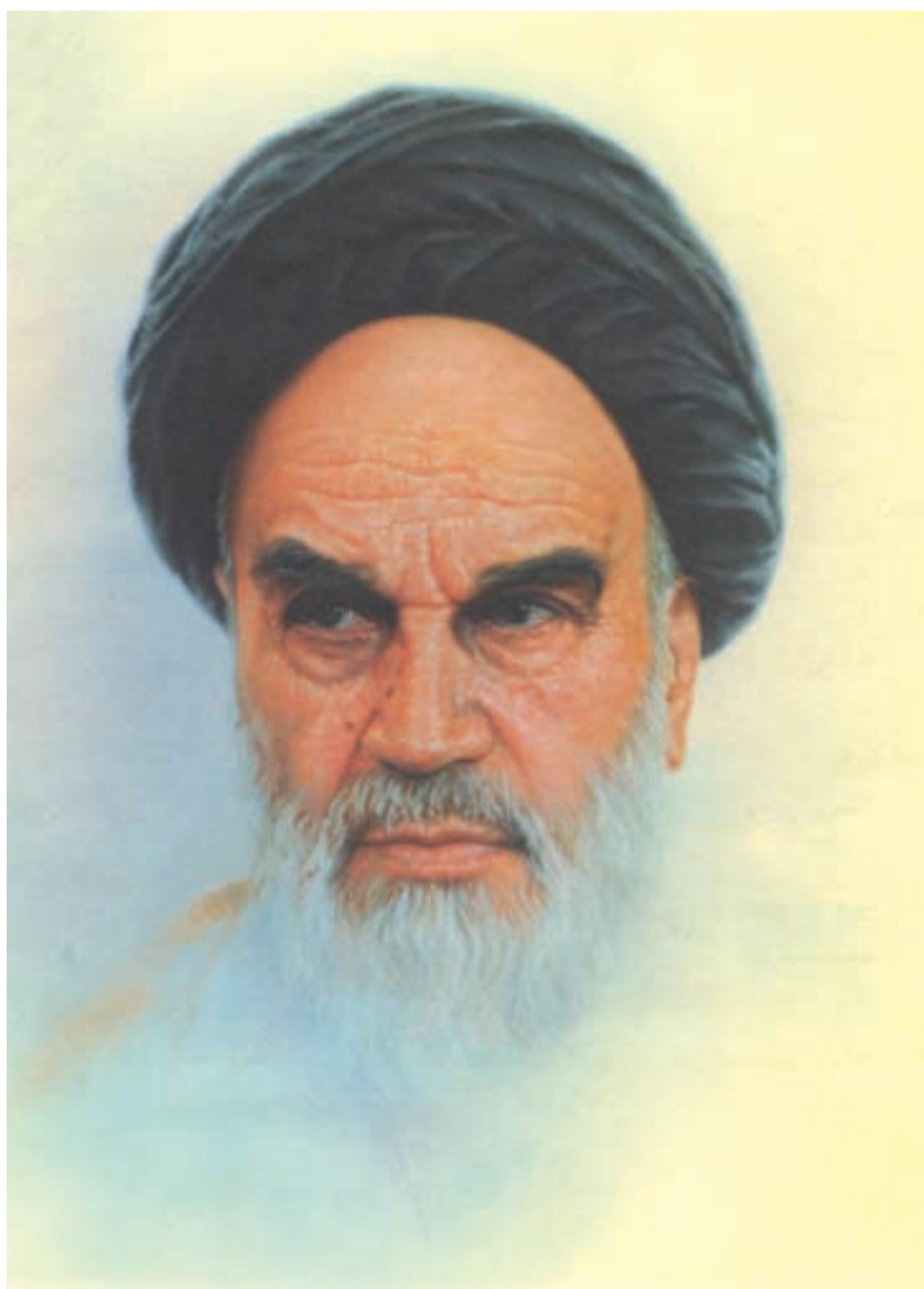
همکاران محترم و دانش آموزان عزیز :
پیشنهادها و نظرهاى خود را دربارهٔ محتوای این کتاب به نشانی
تهران - صندوق پستی شماره ۴۸۷۴/۱۵ دفتر برنامه ریزی و تألیف آموزش های
فنی و حرفه ای و کاردانش، ارسال فرمایند.
پیام نگار (ایمیل) tvoccd@roshd.ir
وبگاه (وبسایت) www.tvoccd.medu.ir

این کتاب در سال ۱۳۸۹ توسط جمعی از هنر آموزان منتخب مورد ارزشیابی قرار گرفت و زیر
نظر کمیسیون تخصصی هنر پیش دانشگاهی تغییرات کلی انجام پذیرفت .

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

برنامه ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر برنامه ریزی و تألیف آموزش های فنی و حرفه ای و کاردانش
نام کتاب : سیر هنر در تاریخ (۲) - ۵۹۴/۸
مؤلف : دکتر امیر ذکریگو
اعضای کمیسیون تخصصی : مژگان اصلانی، خدیجه بختیاری، حسن سروندی، بشری گلبخش،
میترا عطارد، معصومه مرادپور و زهره نهاردانی
ویراستار علمی : نصرالله تسلیمی
نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل چاپ و توزیع کتاب های درسی
تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)
تلفن : ۹ - ۸۸۸۳۱۱۶۱ ، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶ ، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹ ،
وب سایت : www.chap.sch.ir
صفحه آرا : سمیه نصری
طراح جلد : محمدحسن معماری
ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران : تهران ، کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج ، خیابان ۶۱ (داروپخش)
تلفن : ۵ - ۴۴۹۸۵۱۶۱ ، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰ ، صندوق پستی : ۳۷۵۱۵ - ۳۹
چاپخانه : شرکت افست «سهامی عام»
سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ سوم ۱۳۹۱
حق چاپ محفوظ است .

شابک ۵-۱۹۳۲-۰۵-۹۶۴-۹۷۸-۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۱۹۳۲-۵ ISBN 978-964-05-1932-5

هنر عبارتست از دیدن روح تحت داناها

امام خمینی

فهرست مطالب

		مقدمه	
۶	هنر و تمدن دریای اژه و یونان	فصل ۱	
۳۴	هنر اتروسک و روم	فصل ۲	
۴۸	هنر و تمدن مسیحی	فصل ۳	
۸۶	هنر رنسانس (عصر نوزایی)	فصل ۴	
۱۱۶	هنر دوره باروک و روکوکو	فصل ۵	
۱۳۴	هنر سده نوزدهم و سرآغاز هنر نوین	فصل ۶	
۱۵۲	هنر سده بیستم	فصل ۷	
۱۷۸	منابع و مآخذ		

مقدمه

این کتاب در ادامه سیر هنر در تاریخ (۱) تدوین گشته است. در کتاب سیر هنر در تاریخ (۱) هنر در تمدن‌های باستانی شرق تا هنر و تمدن شکوفای اسلامی و دوره معاصر مورد بحث قرار گرفت، در این کتاب در ادامه به تمدن‌های باستانی غرب تا دوره معاصر آن با توجه به تحول سبک‌های گوناگون هنری به اختصار پرداخته شده است. هر چند محدودیت‌ها و زمان اختصاص یافته جهت تدریس ضرورت خلاصه‌پردازی را باعث گردیده، لذا تلاش شده تا مطالبی در خور برنامه‌ی درسی مصوب با مطالب جدید و تصاویری با کیفیت و صفحه‌آرایی مناسب ارائه شود.

هدف کلی کتاب: آشنایی با سیر تحول هنر در جهان

فصل اول

هنر و تمدن دریای اژه و یونان

تمدن اژه:

هنرمینوسی (حدود اواخر هزاره سوم و هزاره دوم ق. م)
هنر میسنی (حدود اواخر هزاره دوم و اوایل هزاره اول ق. م)

تمدن یونان:

هنر دوره هندسی (تا حدود سده هشتم ق. م)
هنر دوره کهن (حدود سده های ۷ و ۶ ق. م)
هنر دوره کلاسیک (سده ۵ و ۴ ق. م)
هنر دوره هلنی یا یونانی گری (سده ۴ ق. م تا صدر مسیحیت)

THE GREEK WORLD

فصل اول

اهداف رفتاری :

پس از پایان این فصل از فراگیر انتظار می‌رود :

- ۱- تمدن دریای اژه و یونان و خصوصیات مهم آن را توضیح دهد.
- ۲- هنر اژه را نام ببرد و تعریف نماید.
- ۳- اصلی ترین تجلیات هنری دوره هندسی یونان را شرح دهد.
- ۴- معماری و پیکرتراشی هنر یونان را توصیف نماید.
- ۵- نقوش و تفاوت آنها و همچنین مقایسه با هنر مصر را توضیح دهد.
- ۶- ویژگی‌های هنر هلنی را شرح دهد.

هنر و تمدن دریای اژه و یونان

تمدن دریای اژه و یونان یکی از تمدنهای مهم تاریخ بشر است که توانسته فرهنگ‌های گوناگون غرب را تحت تأثیر خود قرار دهد . شاید به جرأت بتوان گفت که هیچ فرهنگ و هنری به اندازه هنر و فرهنگ یونان باستان در شکل گیری هویت هنری مغرب زمین مؤثر نبوده است . این تأثیرات به حدی ژرف و وسیع است که آثار آن را هنوز پس از گذشت قرون و اعصار میتوان در بافت ادبی ، هنری و معماری بسیاری از کشورهای اروپایی مشاهده کرد.

۱-۱. دیسک پرن نسخه برداری مرمین
از یک اصل یونانی ۴۵۰ ق.م.موزه ترمه -
رم

ظاهر آثار هنری یونان نیز، همان گونه که خواهیم دید، آشناتر، ملموس تر و قابل درک تر از آثار به جای مانده از تمدن های دیگر چون مصر، هند، شرق دور و... می نماید. لذا جا دارد از خود بپرسیم که چگونه ممکن است که درک آثار هنری یکی از تمدنهای کهن نسبت به آثار دیگر تمدنها آسان تر باشد؟! چرا برای یک ایرانی که قریب به ۸۰۰ سال تاریخ مشترک با هندوستان دارد، فهم و درک هنر اسطوره‌ای هند دشوارتر است و در عوض یک اثر یونانی مثل مجسمه دیسک پرن (شکل ۱-۱) پدیده‌ای آشناتر و قابل فهم تر می نماید؟!

پاسخ سؤالاتی از این گونه را می‌بایست در جهان بینی موجود در پس آثار هر یک از تمدنها جستجو کرد. قبلاً گفتیم که دین و اعتقادات خاص مذهبی، در شکل‌گیری آثار هنری خصوصاً در تمدنهای کهن، اساسی ترین نقش را ایفا می‌کرده‌اند. حال خوب است تا به طور اجمال بدانیم که در پس آثار هنری تمدن یونان چه دیدگاهی نسبت به جهان وجود دارد.

بارزترین ویژگی نگرش دینی یونان باستان که در آثار هنری آن نیز منعکس می‌باشد جهان بینی انسان گرایانه^۱ است. هنگامیکه در ادیان یونان باستان دقیق می‌شویم در می‌یابیم مردمی که تمدن یونان را تشکیل می‌داده‌اند در دولت شهرهای مستقلی می‌زیستند که دارای نظام دینی منسجم و یکپارچه‌ای نبود. به عبارت دیگر دین مشخص و تعریف شده‌ای با شریعت منسجم و آداب و آیین‌های خاص در میان یونانیان وجود نداشته است. کتاب مقدسی در میان نبوده که رابطه جهان ماده را با عالم ماوراء طبیعت برقرار کند. در عوض افسانه‌هایی در مورد موجودات آسمانی در میان مردم رواج داشته که مادرها و مادر بزرگها به صورت داستان‌های جذاب و پرنشیب و فراز برای فرزندان و فرزندزادگان خود تعریف می‌کردند. این افسانه‌ها طبیعتاً در جوامع مختلف یونانی با ذوق و سلیقه داستانسرا فراز و نشیب‌های متفاوتی می‌یافت اما شخصیت‌های اصلی داستان‌ها، که همان خدایان و قهرمانان اسطوره‌ای بوده‌اند همواره ثابت می‌مانند. شاید بتوان شخصیت‌های مثبت و منفی افسانه‌های یونان را با رستم و دیو سفید و دیگر شخصیت‌های شاهنامه قیاس کرد. این داستان‌ها رفته رفته بافت ذهنی اهالی آن منطقه را نسبت به کیفیت ماوراء طبیعت تشکیل دادند. موضوع این داستان‌ها در ارتباط با نیروهای الهی بود و نیایش خداوند نیز به عنوان یک پدیده فطری بشری زمینه را برای تدوین متونی با موضوعات خدایی فراهم کرده بود. نبودن یک کتاب آسمانی و شریعت مدون نیز تأکید مضاعفی بر این نیاز بود.

۱. Humanism

انجام این وظیفه مهم را شعرا و هنرمندان به عهده داشتند و در نتیجه‌ی این کوشش‌ها متون ادبی و دیوان‌های شعری اسطوره‌ای - حماسی ارزنده‌ای به ظهور رسید. این متون گردآوری شده از افسانه‌های جزایر دریای اژه و مدیترانه پیکره اصلی دین مکتوب یونان باستان را تشکیل می‌دهند. اگر به خاطر این متون رزمی، بزمی و عاشقانه نمی‌بود اساساً تصور یک سنت مذهبی واحد برای یونان ممکن نبود. در این میان هومر^۲ و هسیود^۳ نقشی تعیین‌کننده داشتند. تعاریف و توصیفات ایشان از خدایان و عالم ماورای ماده به عنوان مرجعی برای دیگر متفکرین و ادبای یونانی مورد توجه قرار گرفت.

واژه "دین" در فرهنگ یونان مفهومی متفاوت با برداشت رایج از این واژه دارد. دین یونانی دینی شاعرانه، افسانه‌ای و مخلوق بشر است، و لذا خدایان این فرهنگ نیز چیزی نیستند مگر "انسانهای آرمانی" با عمر جاودانی. به عبارت ساده‌تر تصور انسان یونانی از قدرت مطلق، علم مطلق، زیبایی مطلق و... در قالب قدرتمندترین انسان، عالم‌ترین انسان و زیباترین انسان جلوه‌گر شد، و یونانیان این برترین انسانها را بر مسند خدایی نشانده‌اند. از این رو است که هنر دینی یونان کاملاً رنگ و بوی انسانی دارد؛ با ارزشهای انسانی محک زده می‌شود و با تکیه بر حواس ظاهری قابل لمس و درک است. "زیبایی" در هنر یونانی و مشتقات آن به راحتی حس می‌شود و قابل فهم است.

تلقی انسان محورانه یونانیان عاملی بود که در رشد قوه استدلال و تلاش در تغییر محیط اطراف و انطباق آن با نیازهای انسانی مؤثر واقع شد. از این لحاظ تفکر و هنر دنیامآبانه و دائماً در حال تغییر یونانی در مقابل نگرش ایستای مصری قرار می‌گیرد. در عصر فراغنه، جهان خدایان، با قوانین و اصول ثابت حکومتی - از طریق فرعونها که خود را به او منتسب می‌دانستند - زمین را اداره می‌کردند. ایستایی و ثبات دو هزار ساله در هنر و تفکر مصری ناشی از همین امر است. بر عکس در یونان که خدایانش زائیده ذوق هنری - ادبی انسانها بودند، این انسان بود که خود می‌بایست در امور زندگی و اداره حکومت تعقل نماید و آینده خویش را رقم زند. نشیب و فراز و تغییرات مدام نظام حکومتی دریونان، حاصل تجربیات متعددی است که در رسیدن به نوع زیست مطلوب اجتماعی در این تمدن صورت گرفته است. لذا عجیب نیست که بسیاری از الفاظ

Homer ۲

Hesiod ۳

رایج در وادی سیاست، قدمت چند هزار ساله داشته، و از یونان به ارث رسیده است. واژه‌هایی چون دموکراسی^۴ (حکومت ملی)، اتوکراسی^۵ (حکومت مستقل) و آریستوکراسی^۶ (حکومت اشرافی) همه یونانی هستند و حتی واژه مهم پولیتیک^۷ (سیاست) از ریشه یونانی "پولیس"^۸ به معنی دولت - شهر گرفته شده است.

حال با این مقدمه کوتاه به مبحث اصلی هنر اژه و یونان می پردازیم.

تمدن دریای اژه از حدود هزاره دوم ق.م همزمان با تمدن‌های مصر و میان رودان و با هنر مینوسی و میسنی آغاز و در دوره چهار صد ساله، میان ۱۱۰۰ تا ۷۰۰ ق.م بود که طی آن تمدن یونانی شکل گرفت. آثار به جامانده از تمدن مینوسی و میسنی در جزایر کرت و سیکلادی نشانگر شکوفایی این تمدن بوده در صورتیکه از سده های اولیه شکل گیری تمدن یونان آثار چندانی به جای نمانده است. اما از سده هشتم ق.م است که ما به آثار هنری ارزنده ای بر می خوریم و تاریخ مستند یونان هم از همین دوران، یعنی سال ۷۷۶ ق.م که سال تأسیس "بازیهای المپیک" است آغاز می شود.

برای سهولت در فراگیری تحولات هنری دریای اژه و یونان، سیر هنرها را در چند دوره مجزا می توان بررسی کرد. بدیهی است که این ادوار رابطه ای تنگاتنگ باهم دارند و این تقسیمات اعتباری است.

هنر اژه

تمدن سواحل و جزایر دریای اژه تقریباً همزمان با تمدن‌های میان رودان (بین النهرین) و مصر به ظهور رسید. این تمدن به عنوان پیشتاز نخستین تمدن اروپایی از اهمیت ویژه ای برخوردار است. جزیره کرت مرکز باستانی این تمدن به شمار می رود که جایگاهی به عنوان مسیر اصلی تجارت و بازرگانی دنیای کهن به شمار می آمد. شاید به دلیل ارزش جغرافیایی و ایجاد موقعیت دفاعی دریایی و همچنین انتقال اندیشه ها و آثار تبادلاتی عامل اصلی شکل گیری تمدنی بزرگ در این منطقه شده باشد.

هنر جزیره کرت به نام مینوس پادشاه به عنوان هنر مینوسی نام نهاده اند. مناطق میان جزیره کرت و یونان به عنوان هنر سیکلادی و فرهنگ میسنی در سرزمین اصلی یونان که به فرهنگ هلاسی نیز شهرت یافته نام گذاری کرده اند.

۴. Democracy

۵. Autocracy

۶. Aristocracy

۷. Politic

۸. Polis

۱- هنر مینوسی

هنر مینوسی را به سه دوره پیشین، میانه و جدید تقسیم بندی می کنند. دوره پیشین یا آغازین تمدن مینوسی دوره پیش از کاخها با نمونه های سفالینه و پیکره های پراکنده قابل شناخت است که به نظر می رسد تقلیدی از نمونه های مصری باشد. از مشهورترین این پیکره ها که به صورت نوازنده ظاهر شده پیکره چنگ نواز (شکل ۱-۲) می باشد.

دوره مینوسی میانه با ایجاد کاخهای کهن در حدود ۲۰۰۰ ق.م شناخته می شود که ظاهراً بر اثر زلزله از بین رفته اند. این کاخها ویژه پادشاهان بدون توجه به مقابر یا دژ ساخته شده و شهرهای پادشاهی گرداگرد آنها ساخته می شدند. از پیشرفت های فنی در این دوره تحول سفالگری در منطقه و کاربرد چرخ سفالگری است. این سفالینه ها با سبکی تزیینی و چند رنگ ساخته می شوند که بازتاب زندگی طبیعی آنان بوده که نقش عمده آنها طرح جانوارن دریایی است (شکل ۱-۳).

۱-۲. نوازنده چنگ، کروس (سیکلادی)، یونان (دریای اژه)، حدود ۲۵۰۰ - ۲۷۰۰ ق.م

۱-۳. کوزه با طرح هشت پا، کرت، یونان، حدود ۱۵۰۰ ق.م

هنر دوره مینوسی جدید که با ساخت کاخهای جدید در حد فاصل سالهای ۱۶۰۰ و ۱۵۰۰ ق.م و شاخص عصر طلائی تمدن کرت به شمار می رود آغاز می شود. بزرگترین کاخ به جای مانده کنوسوس (شکل ۴-۱) که در شیب تپه ایی کم ارتفاع در انتهای دشت حاصلخیزی بدون نقشه از پیش تعیین شده ای ساخته شده است.

در این کاخ نیز شاهد نقاشی های دیواری زیبایی بر زمینه گچی با موضوعاتی از زندگی روزمره کرتی (مسابقات گاو بازی، مراسم مذهبی و...) مظاهر طبیعت (پرندگان، چهارپایان، گلها) و جلوه های دریایی (دلفینها و جانداران دریایی و...) به تصویر کشیده شده اند (شکل ۵-۱). در این دوره هنر سفالگری نیز تحول یافت و با موضوعات سرزنده طبیعت همانند نقاشیهای دیواری تولید می شدند (شکل ۶-۱). از نمونه های بارز پیکر تراشی وجود پیکره های کوچک و سردیس هایی است که به نظر می رسد بازتاب عدم دین نظام مند و رسمی در منطقه باشد به چشم می خورد (شکل ۷-۱).

۱-۴. چشم انداز هوایی کاخ کنوسوس (کرت)، یونان، حدود ۱۴۰۰-۱۷۰۰ ق.م

۱-۵. گور سنگی، کرت، یونان، حدود ۱۴۰۰-۱۴۵۰ ق.م، سنگ آهک نقاشی شده

۱-۷. سردیس بت (ابوالهول)، میسن، یونان، حدود ۱۲۵۰-۱۳۰۰ ق.م، گچ نقاشی شده

۱-۶. کوزه نقش برجسته، کرت، یونان، حدود ۱۵۰۰ ق.م

۲- هنر میسنی

سرچشمه هنر میسنی احتمالاً با مهاجرت اقوام اولیه یونانی در اوایل هزاره دوم ق.م در جزایر اژه و مدیترانه و همزمان با تمدن جزیره کرت باشد. این تمدن به تمدن سرشار از طلا به نقل هومر شهرت یافت و دلیل آنرا علاقه میسنی‌ها به طلا و وجود گنجینه‌ها می دانستند. با نابود شدن تمدن کرت، میسنی‌ها برتری یافتند اما دیری نپائید که با مهاجرت دوریسی‌ها تمدن میسنی نیز از بین رفت و این مهاجرین جدید تمدن یونان را بنا نهادند هر چند از میراث هنر کرت و میسنی نیز برخوردار بودند. تحولات این دوران را می توان در نخستین منظومه‌های حماسی اروپا یعنی ایلیاد و اودیسه اثر هومر دید. میسنی‌ها توجه خاصی به دژ و پناهگاه‌های نظامی داشتند از اینرو آثار باشکوهی را ساختند که می توان به دژ میسنی (شکل ۸-۱) اشاره کرد که به ارک تیرینس شهرت دارد. این کاخ و دژ برخلاف کاخ کرت بر مبنای نقشه حساب شده‌ای ساخته شده است. از مشهورترین نمونه‌های کنده‌کاری این دوران دروازه شیران (شکل ۹-۱) است. مقابر میسنی‌ها حالتی لانه زنبوری داشته که در آنها مقادیر زیادی خنجر مفرغی مرصع شده با طلا و نقره کشف شده است.

۸-۱ چشم انداز هوایی دژ تیرینس، یونان، حدود ۱۲۰۰-۱۴۰۰ ق.م

۹-۱ دروازه شیران، میسن، یونان، حدود ۱۲۵۰-۱۳۰۰ ق.م

از دیگر یافته‌ها در مقابر چندین نقاب چکش کاری شده است (شکل ۱-۱۰) که به احتمال ویژگیهای
چهره شخص متوفی را با حالتی واقع‌گرایانه ثبت کرده است.

فرهنگ طلایی میسن را شاهکارهای پر ارزشی چون جام های مشهور وافیو (شکل ۱-۱۱)
می‌سازد. از نمونه‌های سفالگری این دوران ظرف جنگاوران (شکل ۱-۱۲) است که تفاوت آشکاری
با آثار مینوسی دارد.

اما سرانجام در سال ۱۲۰۰ ق.م تمدن میسنی به دست دوری‌ها (دوریسی‌ها) که دارای سلاحهای آهنی
بودند سقوط کرد و دوران "عصر ظلمت" چند صد ساله‌ای در پی انهدام فرهنگ اژه‌ای آغاز شد.

۱-۱۰. نقاب متوفی، میسن، یونان، حدود ۱۵۰۰-۱۶۰۰ ق.م، طلا

۱۲-۱. ظرف جنگاوران ، میسن ، حدود ۱۲۰۰ ق. م.

۱۱-۱. جام واقیو، میسن، یونان، حدود ۱۵۰۰ ق. م، طلا با نقوش برجسته

هنر یونان :

۱- هنر دوره هندسی

این دوره تا سال حدود ۷۰۰ ق. م رواج داشت. اصلی ترین تجلیات هنری این دوره در شکل ظروف سفالین با "نقوش هندسی" و پیکره های مفرغی ساده و اولیه ظاهر گشته است. این دوره با استفاده از اشکال ساده هندسی چون مربع، مستطیل، لوزی، دایره و سطوح شطرنجی، زیگزاگ و... آغاز شد. در هنر این دوره رفته رفته تصاویر انسانی نیز ظاهر گشت که این تصاویر ویژگی هندسی داشتند و اغلب از اشکال خلاصه شده هندسی پدید آمده بودند. از اینرو به واسطه استفاده از طرحهایی هندسی این عصر را " دوره هندسی" نام نهادند.

ساخت گلدانها و سفالینه ها از همان دوران شکل گیری تمدن یونان (۱۱۰۰ تا ۷۰۰ ق. م) رواج داشته است. اولین آثار به جای مانده از این دوران به سده های ۹ و ۸ ق. م مربوط می شود.

در شکل ۱-۱۳ یکی از ظروف زیبایی اواسط سده ۸ ق. م رامی بینید که کل سطح ظرف با نقوش هندسی متنوعی به صورت نوارهای متعدد افقی پوشیده شده است. بر سینۀ این کوزه، در ردیف دسته ها تصاویر انسانی دیده می شود که در حال تشییع جنازه و عزاداری هستند. نقش انسانها نیز با استفاده از سطوح ساده و هندسی ترسیم شده است.

در اینجا لازم است بدانیم که اکثر کوزه های بزرگ از این گونه ، کاربرد مذهبی داشته و در مراسم تدفین بکار می رفته است . کف کوزه در ناحیه پایه دارای سوراخهای متعددی است و در این ظروف روغن یا شربت می ریختند و آن را بر روی قبر متوفی قرار می دادند تا درجهان مرگ از آن تغذیه کند . منطقه آتیکا^{۱۰} به لحاظ ساخت بهترین کوزه ها و زیبا ترین نقوش شهرت دارد . از نمونه های تندیس سازی این دوران وجود تندیسهای کوچک و غالباً از جنس مفرغ و گل هستند که جانورانی همچون گاو ، اسب و انسان را به صورتهای نمادین و اسطوره ای مجسم کرده اند . این آثار به معابد ، پرستشگاهها و گورستانها پیش کش می شدند (شکل ۱۴-۱).

۱-۱۴ . پیکره مفرغی با طرح جانوری ، یونان ، حدود سده ۹ یا ۸ ق . م

۱-۱۳ . کوزه دیپلون ، آتن ، یونان ، ۷۵۰ ق . م

۲- هنر دوره کهن

این دوره با ارتباط و تأثیر پذیری یونان از هنر مصر، خاورمیانه و گرایشات شرقی در حدود سده هفتم ق.م آغاز و نوع ایستادن آیینی رایج در هنر مصری در پیکره های یونانی ظاهر می شود. تزئینات پیچیده گیسوان و لبخندهای قراردادی و مصنوعی از ویژگیهای چهره پردازی این دوره می باشد که به لبخند کهن وش شهرت یافته است (شکل ۱۵-۱).

هنر پیکر تراشی در اواخر دوره کهن به مرتبه بالایی از دانش فنی ارتقاء یافت. دوشیوه رایج در نقوش ظروف سفالین (۱- نقش سیاهگون: که در آن نقش و طرح بر روی زمینه سیاهرنگ با خطوط نازک حک می شد. ۲- نقش سرخگون: که در آن نقوش و طرح مورد نظر را با خطوط سایه روشن تیره روی زمینه و متن قرمز سفال ترسیم می کردند) نیز حاصل همین دوره است (شکل ۱۶- ۱).

در این دوره همچنین اشکال آزادتر و خلاقانه تر ظروف با نقوش متنوع ایجاد می شود. گرچه وجود ذهن منضبط را در پس نقوش حساب شده و زیبایی ظروف می توان تشخیص داد ولی قالب خشک هندسی بر نقوش حاکمیت تام ندارد. نقوش جانوران، انسانها و موجودات اساطیری رفته رفته بر روی بدنه ظروف ظاهر می شوند. تنوع موضوعات و نقوش به حدی است که این ظروف را از وادی وسایل کاربردی و صنایع دستی به مرتبه هنرهای تجسمی و نقاشی کشانده است. با مطالعه نقوش این ظروف می توان به طرح و نقش لباسهای مردان، زنان، جنگجویان و شیوه آرایش سر و چهره و تزئینات مختلف پی برد.

در شکل ۱۷-۱ کوزه تک دست زیبایی را که به اواخر سده هشتم یا اوایل سده هفتم قبل از میلاد مربوط است می بینیم. سر و گردن کوزه جانوری افسانه ای مرکب از شیر و عقاب^{۱۱} را نشان می دهد. درگردن کوزه از عناصر تزئینی هندسی استفاده شده لیکن با خط منحنی عمودی - که حاشیه یال جانور را مشخص کرده - به پدیده ای زنده و متحرک تبدیل شده است. در بخش کره ای

۱۵-۱ دختر جوان پهلوس، آکروپولیس، آتن، یونان، حدود ۵۳۰ ق.م

(بدنه کوزه) نقوش هندسی متشکل از خطوط وسطوح راست ، مورب و منحنی دیده می شوند. گرچه مبانی هندسی نقشها کاملاً آشکار است لیکن آزادی ، نوآوری و ایجاد تضاد میان سطوح تیره و روشن ، خطوط مستقیم و نقوش موج ، حرکت‌های افقی و عمودی همگی به کمک هم طرحی را پدید آورده‌اند که درعین هندسی بودن از یک نواختی دور است و جذابیت بصری دارد .

اگر به طیف آثار متنوع در شکلها و طرحهای مختلف نظر کنیم به سبکهای فردی بر می‌خوریم، که ناشی از اهمیت " فرد " در تمدن یونان است . در هیچ تمدن دیگری این چنین تأکید جدی بر " فردیت هنرمند " دیده نمی‌شود. فردیت به حدی در تمدن یونانی اهمیت داشته که ما امضای هنرمندان را نه تنها در زیر مجسمه ها و آثار معماری ، بلکه بر روی کوزه‌ها، گلدانها و دیگر ظروف سفالین هم می‌بینیم.

۱۶-۱. دو ظرف نقاشی شده سرخگون و سیاهگون ، آندوکیدس ، اورویتو ، ایتالیا ، حدود ۵۲۰ - ۵۲۵ ق . م